

הוד-המצפנע

15

"...כי אם עשות משפט ואהבת חסד"
(מיכה ו' ת')

בשער	§
"שלוחו של אדם כמותו"	§
ד"ר ש. ז. חשין	§
"ברוב דברים לא יחדל פשע"	§
י. וילקנפלד	§
בירור מינהלי של השגות על שומות מס הכנסה	§
א. קמר	§
גבולי מקום לסמכות השיפוט בפלילים	§
מ. קלייף	§
סקירת פסקי־דין בעניני גיוס	§
הלכות	§
ילקוט חידושי הלכה	§
שמותם ותולדותם של עורכי־הדין החדשים	§

ד"ר ש. ז. חשין / "ברוב דברים לא יחדל פשע"

פרקליטים צעירים,

זה עתה נפתחו לפניכם שערי ההיכל של מקצוע הפרקליטות, אשר עיניכם היו נשואות אליהם זה שנים, ועלי הוטל התפקיד להקביל את פניכם, להושיט לכם יד-חברים, להחזיק בכם ולהכניס אתכם בברכה לפני ולפנים. אני ממלא את שליחותי זו בשמחה, ומביע את תקוותי האיתנה כי יארכו ימי שבתכם בקרבנו, הותיקים והרגילים, וכי תזכו אתם, ונזכה כלנו, לראות בהתגשמותו המלאה של החזון הנבואי "וציון במשפט תיפדה".

אך עלי להשמיע באזניכם על הסף כמה מלות אזהרה: הגאולה השלמה לא במהרה תבוא ולא מאליה תופיע. בידיכם הדבר לעשותו, או לפחות לשתף עצמכם בעשייתו, אך התפקיד המוטל עליכם גדול הוא וכבד. עליכם פרחי הכהונה של המקצוע, להכשיר את עצמכם, כדי להוכיח לעולם שמלאכה נקיה ומכובדת מאד בידינו, ושבמדינה הדוגלת בעקרונות הדמוקרטיה אי-אפשר בלעדינו, ובמעשיכם ובהליכותיכם תיבחנו. שעל-ידי מעשיכם והנהגתכם תרימו את קרנו של המקצוע מעלה מעלה או תורידוה, תלילה, לשאול תחתיה.

ואל תדמו בנפשכם, כי אמרי-מליצה בלבד בפי גלוי הדבר יודע, לצערנו, כי עורך-הדין אינו דמות אהודה ביותר על הקהל, וכי זרכו אינה זרחה זרייתיה. לפני שבועות מספר פורסם בעתון אחד, גדול-התפוצה ורבי-ההשפעה, מאמר בשבחו של אחד היושב בתוכנו, אמיד שעשה עושר בתעשיית "יו-יו", אך מתוך שמספר בעל המאמר בשבחו של הלו בא לספר בגנותם של אחרים, וכך אומר בעל המאמר: "מעדיף אני אנשים הצוב רים כסף מ"יו-יו" על אנשים הצוברים כסף מרביית קצוצה, מתכשירי רפואה מפקפקים, ממתן עצות משפטיות ומתעשיית לירות מזויפות". ובכן, נותן עצות משפטיות, כלומר פרקליט יודע דין, העוסק בחכמת המשפט הלכה למעשה, ואף מופיע בבחי הדין לטעון צדק ולדרוש צדק, כמוהו בעיני בעל המאמר כנושך נשך, כנוכל שמסכן את בריאות הציבור וכמי שחותר תחת יסודותיו של משק המדינה. לא פחות ולא יותר. ולא נודעוע הכותב להוציא דברי בלע אלה מעטו, ולא נרתע העורך המכובד לפרסמם ברבים, ושמה תאמרו, כי העתונאי, כותב המאמר, שונא הבריות הוא ואוכל עורכי-דין לתיאבוק, אומר אני לכם כי היפוכו של דבר נכון הוא. מכיר אני עתונאי זה מקרוב ויודע אני בו שהוא עדין-נפש, אהוב הבריות מעורה בחיי הציבור ומפליג בשבחן של בני הארץ ובניה, כשהוא מספר מזכרונותיו על אישי הישוב הותיקים הוא מרתק אותך אליו, ואתה נמשך אחריו בכמיהה ובגעגועים אל עולם העבר שהוא מחייהו מסביב לאיש-יתו של גבורו הראשי, ואף-על-פי-כן, כשהוא מזכיר את עדת הפרקליטים אין הוא מוצא למענם מלה טובה, והוא דוקרים באמרי-עטו.

ואין הוא יחיד בציבורנו. אוצרות הפולקלור של כל אומה מלאים, כידוע, דברי הומור בוטים על אומנויות שונות ועל תופסי-האומנויות האלה, וגם בני אומנותנו שימשו מטרה לקשת-לשונם של המוני-עם בכל הדורות ובכל הזמנים. לבטח תזכרו

את המערכה הרביעית (תמונה 11) בחלק השני של מחזהו של שכספיר "הנרי הששי", בה מתארים המוני המורדים את המה-פכה העתידה לבוא. במערכה זו קם אחד מהם, הקצב דיק, ומכריז: "The first thing we do, let's kill all the lawyers" כלומר "ראשית דבר נעשה, נהרוג את כל עורכי-הדין". תיקונו של עולם יבוא, איפוא, בתפיסת המוני העם, בהשמדת מעמד עורכי-הדין.

בשערי חוילה עתיקה אחת באיטליה, במבואות פירנצי, חקוקה, לפי מה שסופר לי, תפילה זו: "אל, שמור-נא על הבית הזה מרופאים ומעורכי דין".

על המחזאי והמשורר האנגלי המפורסם בן-ג'ונסון מסופר, כי פעם נתבקש לחבר כתובת למצבה של עורך דין, שהיה מכובד מאד בקהלתו על ישרו ונקיון כפיו. והנה מה שכתב בעל הפת-גמים השנון:

"God works wonders now and then:
Here lies a lawyer — an honest man."

בתרגום עברי בלתי מלוטש, ובלשון לא פיוטית ולא משפטית, אפשר אולי לבטא את הרעיון הצפון בחרון זה כך:

"מפעם לפעם נפלאות האל יעש,
כאן טמון עורך דין — תמים וישר מעש".

ועוד מסופר, כי לימים עברו שני אנשים על הקבר, קרא האחד מהם את הכתובת שעל המצבה ואמר לחברו בתמהון:
"ראה נא, כאן קבורים שנים: עורך דין ואדם ישר".

אולם אלה הם דברים שבבדיחות-הדעת, ואף שאין לך שיחת-עם שלא תשתקף בה דעה פילוסופית עמוקה, לעולם היא בתחומי הערכים העממיים בלבד, ואין היא עשויה לשמש נושא לדאגה יתירה. לא כן הדבר, כשמדברים על כך ברצינות, בפומבי ובמעמד של כובד ראש, לפני ימים אחדים היה בעירנו כינוס מכובד של ארגון ציבורי ולאומי חשוב ביותר, נאספו ובאו אליו שליחי העם מכל תפוצות הגולה. בפתיחה החגיגית של הכינוס הוספרו חברי הארגון החשובים שהלכו לעולמם בתקופת בין-הכינוסים, והמספיד הפליג ביחוד בשבחו של אחד מהם, שהיה באמת גדול ונכבד בציבורנו. וכך אמר עליו המספיד בין שאר דברי שבח: "הוא היה עורך-דין, אבל איש הצדק". לא האמנתי למשמע אזני פירוש הדבר, לפי גירסה זו, ש"עורך דין" ו"איש צדק" הם שני הפכים בנושא אחד, ולפלא הדבר שהתכונות ששני אלה מסמלים שכנו כאן, אצל המנוח, בכפיפה אחת. ווו היתה בעיני המספיד גדולתו של המנוח, שהצליח, כביכול, להשליט את הצדק שבו על עורך הדין שבו.

ואף את המחפיד הזה אני יודע מקרוב, ואני יכול להבטיחכם נאמנה, כי הוא אדם יקר, שאינו נוהג להקל בכבוד הבריות, הוא יהודי חם, נואם בעל שיעור קומה הכובש לבכות בלהט אהבתו לעם, לאדם, לארץ וליושבים בה, ואף-על-פי-כן ראה איש חמו-דות, זה לנכון להצליף בשבט פיו, במעמד חגיגי ובנוכחות מאות משליחי ישראל בגולה, עדה שלמה בישראל. יתכן שלא היתה

• דברי נאום בטכס סמיכת עורכי-דין.

לן כוונה רעה. יתכן שהיתה זו פליטת פה בלבד. אך *res ipsa loquitur* ואם איש ציבור כזה ועתונאי נכבד כהלז רואים לכשר ולישר לפניהם להוציא לעז ברכים על מעמד שלם בישראל, ואפילו בהיסח הדעת, ואפילו בסערת הנאום ובשטף הכתיבה, אות הוא כי עדיין לא חדרה ההכרה בתודעתו של ציבורנו מה תפקידו האמיתי של הפרקליט, וכיצד הוא עשוי לשרת את הציבור במדינה דמוקרטית, וכיצד הוא משרת למעשה את הציבור ואת הפרט במדינה צעירה כמדינתנו, שעקרונות הדמוקרטיה עדיין אינם מובלעים בדמם של כל מנהיגיה מכווני-דרכה.

נשאלת השאלה: מנין עמדה עוינת זו? מה מקורו של יחס הזלזול והגלגול מטעם רבים וכן שלמים כלפי בני אומנותנו?

הסיבות לכך רבות ושונות: מהן שתלויות בנו ובאפיו המיוחד של המקצוע שאנו מייצגים; מהן שמקורן מחוצה לנו. מהן שיש להן בית-אחיה; מהן שקלוטות מן האוויר. לא כאן המקום ולא זה המעמד להרחיב את הדיבור על כל אלה, אתעכב קמעא על סבה אחת בלבד, שנראית לי חשובה ביותר. סיבה זו היא העדר הערכה מתאימה מטעם עורך-הדין עצמו של המשימה אשר הוא נדרש למלאה בעניינים מסויימים, ביחוד במשפטים על-ריב, שנימה ציבורית-פוליטית מעורבת בהם. אבאר דברי:

שלוש הוראות חוק חשובות למדתם מפי רבותיכם בבית המדרש: אחת בדיני ראיות ושתיים בדיני אתיקה מקצועית. האחת אומרת, כי בהגישכם את עצמותיכם לבית המשפט תקפ"י דו כי יהא הכל סובב על ציר השאלות השנויות במחלוקת במשפט, וכי שום דבר זר, חיצוני, שאינו נוגע לענין ושאינו לו חשיבות עניינית, לא יובא לפני בית המשפט, ותהא חשיבותו הציבורית הכללית אשר תהא. הוראת חוק אחרת, והיא מצוייה בפקודת עורכי הדין, מטילה על הפרקליט את החובה לפעול כלפי מרשו-לקוחו בנאמנות מוחלטת ובתם-לב גמור, והשלישית, ואף היא מצוייה בפקודת עורכי-הדין, מצווה על הפרקליט לסייע בידי בית-המשפט לעשות צדק, שלש הוראות אלה, לא זו בלבד שאין הן סותרות אחת את רעותה, כי אם מסייעות זו לזו ומשלימות זו את זו. אילו אפשר היה להשמיען בדיבור אחד הייתי מנסחן כך: עורך-דין המתרכז בליבון השאלה השנויה במחלוקת במשפט שבו יופיע, ואינו סוטה לצדדין, ואינו מתפשט על עניינים רחוקים, פועל לטובת מרשהו ומסייע לבית הדין להוציא כאור משפט.

לא תמיד יכול עורך-דין להשמיט את היסודות הסנסאציוניים ממשפט שהוא מייצג בו את אחד היריבים. יש והדבר אינו נתון בידי, יש והסנסאציה היא רוחו והיא נשמתו של המשפט. אך לעולם יש בידי היכולת לצמצם ולרכוז את הבלתי חשוב ואת הבלתי מעניין מבחינת המשפט ותוצאותיו. עורך-דין אינו צריך להסכים, ואף אם הוא נדרש לכך על ידי מרשהו, שבמהלך המשפט יוגנו בתוך הפרוטוקול עובדות החורגות ממסגרת הברור המשפטי והצבועות בגון פוליטי או מפלגתי. בית המשפט אינו זירה פוליטית ואינו בימה מפלגתית ואינו ועדת חקירה ציבורית. בית המשפט חייב להחליט מי מבעלי-הדין העומדים לפניו צדיק בריבו, ולפיכך אתה רק מטשטש את תחומי סמכותו ומכביד עליו את מלאכתו, כשאתה פותח פתח לבעיות ציבוריות, לאומיות

או כלל-עולמיות שאינן נוגעות לענין הנדון, ושאינן להן כל השפעה, ישירה או עקיפה, עליו. מזור הדבר: פעמים הרבה יוצא בעל-דין מבית המשפט וידיו על ראשו: הוא הפסיד בתביעתו ובית המשפט הטיל עליו לשלם סכום כסף ניכר, ואף הוצאות המשפט טבין ותקילין. ולמחרת היום אתה שומע ברחוב, כי היה לו לאותו בעל-דין, נצחון פוליטי ומוסרי מזהיר, וכל כך למה? מפני שהצליח להשמיע, הוא או פרקליטו, המדבר בשמו, עדים לאין-ספור; מפני שעלה בידיו או בידי פרקליטו להגניב לפרוטוקול עובדות שאינן שייכות לענין, ומפני שהשכיל, הוא או פרקליטו להוקיע לעיני הציבוריות את מתנגדיו הפוליטיים, אף אם לא את יריביו המשפטיים. הקהל מריע יחד עמו וחוגג את נצחוננו הגדול. אך בחדרי לבו תוהה הציבור ומשתומם: מה יש כאן? מלחמה לשם הצדק או התנצחות על חשבוננו ועל חשבון ממונו שלו עם יריבים פוליטיים? וכשעורך-דין מעורב בכל זה — ולרוב מעורבים במשפטים כאלה עורכי-דין, וממייטב כוחו-תיהם — ממתחים קווי-הביקורת ונשפכים קיתונות הזעם והבוז על כל בני אומנותו ללא הכנה. אומר אני לכם בכל הרצינות, פרקליטים צעירים, כי בחשבון הסופי אין גדולתו של עורך-דין נשקלת לא במספר הימים והשבועות שעולה בידו "למשור" משפט; לא במספר העדים שהוא מצליח לכנס מכל קצור תבל; לא בהמוני העם, מרדפי סנסאציה ושואפי שערוריה, שעולה בידו להזרים לאולמי בית המשפט; לא במספר עמודי הפרוטוקול שהוא מטיל על בית המשפט למלא; לא בערמות הספרים שהוא מגבב על שלחן הפרקליטים לצורך ושלא לצורך; לא במספר נימוקי הערעור שהוא מעלה, ואף לא במספר ההתכתשויות שיש לו עם השופטים ועם חבריו באי-כוח יריביו, ואין צורך לומר, כי חשיבותו וערכו כאיש משפט וכיודע דין, אינם עולים בעיני הציבור, במספר הפעמים ששמו נזכר בעתונות; במספר הפעמים שצולם, בשבתו, בלכתו, בטלטלו ידים, בהושיטו אגרוף-מלחמה, בהעלותו אש במקטרתו ובלגמו מ-סודה במזנון בית המשפט. הנפש היפה סולדת מכל אלה, ועורך-דין המכבד עצמו לא יתן להם להעבירו על דעתו.

עורך-דין אינו צריך לחתור לשיאים. הוא אינו עוסק בתחרות יות, אם יש לך צורך בעדים רבים, בספרים עבי-הכרס, באסמכתאות מימי קדם — במטותא: הביאם ככל שהם דרושים לך והשתמש בהם, זו זכותך ואף חובתך. אם יש הכרח להחזיק עד על הדוכן שעות רבות, ואפילו ימים ושבועות, בחקירה ישרה או בחקירה שכנגד, אין אתה בן-חורין להפטר מכך. עליך לעשות מלאכתך אף שהדבר גורם טירדה ואי-נעימות. אך תמיד יהיו לנגד עיניך טובת הלקוח וחובתך כלפיו וכלפי בית המשפט. אל תכוון את דבריך לעתונות ואל תסטה מדרכך כדי לעשות היסטוריה. אם נושא-המשפט ראוי לכך, ומצדיק את הדבר מבחינת עצמו, תעשה ההיסטוריה מאליה. אחד מעורכי-הדין הצרפתיים הגדולים ביותר במאה הזאת היה היהודי אנרי טורה. בשעתו הוזמן עו"ד זה להגן על שוורצבארד, מי שהרג בשנות העשרים בפאריס את פטליורה, ראש צבאות הרוסים הלבנים, על הפרעות שפרע הוא וצבאו ביהודי אוקראינה אחרי מלחמת העולם הראשונה. בעולם היהודי נעשו אז הכנות קדחתניות לקראת המייטס. בארצות רבות, ביחוד באמריקה, נוסדו "ועדי-

המשפט שלנו שוללת את ההשקפה, כי בית המשפט חייב לנקוט עמדה ולהביע דעה על מה שמותר ומה שאסור מנקודת השקפה ציבורית, אף אם אין דברים אלה דרושים לפתרון הבעיות הממשיות העומדות לפניו. באחד מפסקיו האחרונים עמד בית המשפט העליון על מכשלה זו, בדברו על הדיון שהתנהל בבית משפט מחוזי, וכך אמר, בין השאר:

"בחקירה הראשית של העד... יצא המשפט מנתניג השאלות השנויות במחלוקת, ועלה על גדותיה ובית המשפט המחוזי היה מייטיב עשות אילו צימצם את חקירת העד כבר בחקירה ראשית, בהדגישו כי לא רק 'מבחני' פורמלית זו תביעה אזרחית בין אזרחים', המבקשים, שלא התנגדו אותה שעה לגביית עדות אשר אינה שייכת כלל לענין, משום שאף הם, כנראה, הציבו להם מטרה אחרת מאשר בירור תביעת המשיב, מרגישים עכשיו תרעומת על שלא הורשו, כמו המשיב, לפרוץ את מסגרת המשפט.

בהזדמנות אחרת מתח בית משפט מחוזי אחד ביקורת חריפה על באי-כוח הצדדים ועל צורת הופעתם בבית המשפט והכריז, כי המשפט היה מסתיים תוך מועד קצר וזמנו היקר של הציבור לא היה מתבזבז, אילו נשמרו סדרי הדיון הקבועים. אך "שני הצדדים הפכו את אולם בית המשפט לזירת התמודדות ולבימה למערכות ציבוריות וציבוריות-למחצה".

אך הציבור שלנו איננו סכל. הוא נוהר לבית המשפט וממלא את אולמיו ואת חדריו משהוא מריח ריח של סנסאציה ציבורית, משום שהוא רגיש ביותר לענינים ציבוריים, ומשום שהוא יודע שהדברים נוגעים או עלולים ברבות הימים להיות נוגעים גם לו. אך לא תמיד אפשר להכותו בסגורים. כשהוא רואה שענין אישי פשוט, ולעתים גם פשוט, ריב שבין שני אזרחים, נהפך לבעיה ציבורית-לאומית, הוא שואל בתמיחה: "מה ענין שמיטה אצל הר סיני?" המשפטן היה אומר בלשון טכנית יותר: "אין זה ענין לשאלות השנויות במחלוקת". התוצאה היא, שהדיהם של משפטים המתנהלים בצורה כזאת, ותגובתם של אנשי הציבור אינם בוששים לבוא. ואלה אינם מוסיפים כבוד לא לנו ולא לאומנותנו. במאמר שפורסם בעת האחרונה על משפט אחד כזה נאמר בכותרת משנה: "הצדדים אינם עיקר בפסק הדין". השמעתם? ראובן ראה עצמו נפגע ממעשי-שמעון. הלך והוציא הוצאות מכיסו, שכן לו מטובי עורכי הדין בארץ, שחזקה עליהם שאינם עושים מלאכתם לשם שמים, והביא תביעה נגד שמעון. לאתה התדיינות ממושכת ומייגעת זכה ראובן בדין, ובית המשפט הטיל על שמעון לשלם לו, לראובן, נזק, צער ובושת, וגם בהוצאות המשפט חייב אותו בית הדין טבין ותקילין. ומה אומרים אח"כ בציבור? "הצדדים אינם עיקר בפסק הדין". עיקר הוא העד המסכן שנקרא להעיד שלא בטובתו והסתבך בדבריו. עיקר הוא האדם ששמו ועסקיו נזכרו במהלך הדיון שלא מדעתו. עיקר הוא הציבור שבקרבו יושבים המתדיינים. אלה הם הגיבורים הראשיים במערכת המשפט. אך החובע והנתבע עצמם? אלה אינם חשובים כלל. אף תפקידי משנה אינם ממלאים. הם משמשים רק מסכי-הסוואה, יתדות לתלות בהן קופות שרצים של אחרים, שליחים שנועדו לעשות מלאכתם של אחרים, וכל כך למה? מפני שהצליח המאמץ להרחיב את אדמת המריבה

הגנה" אשר נטלו על עצמם את הטורח לאסוף כסף וחומר למטרות ההגנה, ימים רבים לפני יום-הדין החלו זורמים לפאריס מכל קצות תבל שרידי הפרעות, יהודים בעלי מום, קטועי-אברים, מדוכדבי-נפש, יתומים מאב ומאם, אלמנות מעונות והורים שכולים. נערם חומר רב-כמות בכתב, אשר היה מכונן להוכיח את החלק הרב שנטל פטליוורה בעריכת מרחץ-הלדמים בישובי ישראל. לאחר פרשת הקטיגוריה החל טורה להעביר לפני עיני בית המשפט וחבר המושבעים את שורת עדיו. בזה אחר זה עלו על דוכן העדים אנשים ונשים, זקן וטף, וסיפרו בלשון פשוטה ומזועזעת על כל הקורות אותם בגיא-ההריגה. ופתאום, להפתעת הכל, נפסקה השורה. עורך-הדין הודיע לבית המשפט שאינו קורא עוד עדים ואינו מציג עוד מסמכים. הציבור ריות היהודית בעולם כלו נודעוזה או והתמרמרה: הכיצד? למה נעשה כדבר הזה? הנה היתה שעת כושר שאינה מזדמנת בכל יום להציג לפני העולם כולו ולפני ההיסטוריה את מעללי הרוצחים. והיא הוחמצה. וכל החומר הרב הזה שנאסף בעמל וביסורים מה יאה עליו? אך עורך-הדין ידע את מלאכתו שלו. חובתו הראשונית היתה כלפי הלקוח שלו, וחווה הפרקליטי והמשפטי הדריכו ואמר לו כי השופטים וחבר המושבעים הגיעו לנקודת רוויה, וכי טובת לקוחו דורשת להפסיק את שורת ההוכחות. חרף תחשיבות הרבה שיש להוכחות אלה לציבוריות היהודית ולהיסטוריה של עם ישראל. והוא לא נכנע ללחץ הציבור ולא נפתה ליצר הפירסום, שעשוי היה לרכוש לעצמו על-ידי הרחבת המשפט ועד אין-סוף.

כבר נאמר על ידי אחד קדמון, כי "ברוב דברים לא יחדל פשע". יש מדבר מעט ואומר הרבה, ויש מרבה לדבר ואף מעט אינו אומר.

על הפרקליט האנגלי Charles Gill, מבחירי חוקרי העדים בראשית המאה הזאת, נאמר כי הוא שקל ומדד כל דיבור שיצא מפיו בבית המשפט, וכי מעולם לא שאל שאלה בחקירת שתי-וערב אלא אם ידע מה תהא התשובה עליה ומה תהא השפעתה האפשרית של התשובה על המשפט. דרכי נוהג כאלה תוחמות את אדמת המריבה, ומבליטות את השאלות השנויות במחלוקת לא רק לפני הפרקליטים, באי-כוח בעלי-הדין, כי אם גם לפני השופט, בבואו לפסוק בענין סופית.

ומחובתי לציין, כי אני רואה סכנה חמורה לעשיית המשפט, במגמה הניכרת לאתרונה במחננו לפרוץ את מסגרת הדיון המשפטי הענייני ולהתפשט לאין-סוף וללא-גבול על נושאים לא-ענייניים. ואין בפי די מלים להזהיר ולהתריע על כך. דיני הראיות נזנחים על-ידי נוהג פסול זה, והדעת מופנית ללא כל צידוק לצדק המופשט. "צדק ציבורי" קוראים לזה בימינו. אך ההיסטוריה של המשפט מוכיחה, כי בפסיקה אין לסמוך על עקרונות מופשטים, וכי מוטב ללכת בנתיב סלול של דינים קבועים ועקרונות מוצקים. ואשר ל"צדק הציבורי" — אין זה תפקידו של בית המשפט לצאת מגדרו ולהניח כללי התנהגות לאזרח, למנהיג, לאיש המפלגה ולדיפלומט, אלא במידה שהדבר דרוש לענין העומד לפניו או עולה באורח אורגני ממנו. כל מה שנאמר על-ידי בית משפט שלא לענין ושלא לצורך, הוא "אובי-טר דיקטום", אמרת-אגב שאינה מחייבת ואינה מקשרת. שיטת

להסב את העין ולהפנות את הקשב מן העיקר ולכוונו לטפל, טפל מבחינה משפטית, אף כי חשוב אולי מבחינה ציבורית. תופעות כאלה מקלקלות את השורה, לפי מיטב הכרתי המשפ"טית, ועורך דין אינו צריך לתת ידו להן, אף אם הוא גורש לכך על ידי לקוחו. העובר על אלה עובר על שלש מצוות העשה שהזכרתין בפתח דברי, ולא עוד, אלא משפיל את כבוד המקצוע בעיני הרבים וגורם עלבון לבני־אומנתו.

ובכך אברככם :

“יהי רצון שעצתכם תהיה כנה, שדעתכם לא תהיה קצרה, שתצליחו בניב שפתותיכם ותזכו לאחד את ההגנה על זכויות הפרט עם דרישת טובת הצבור, וכי תהיו שותפים נאמנים להשלטת החוק והצדק בארצנו.

כן יהי רצון”.